

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asiantuntijalausunto; Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2026 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa koskien hallituksen esitystä nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2026 vp). Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia. Esityksen mukaan nuorisorangaistuksen käyttöä tehostettaisiin pidentämällä rangaistuksen enimmäiskesto yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Nuorisorangaistuksen tuomitsemisen harkintaa ohjattaisiin aikaisempaa selkeämmin. Tavoitteena on vähentää nuorten uusintarikollisuutta. Nuorisorangaistuksen pääasiallisena kohderyhmänä olisivat edelleen alle 18-vuotiaana rikoksen tehneet nuoret, jotka tarvitsevat intensiivistä tukea sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai uusien rikosten ehkäisemiseksi. Esityksellä pyritään selkeyttämään nuorisorangaistuksen asemaa seuraamusjärjestelmässä, lisäämään rangaistuksen käyttöä kohderyhmään kuuluvien nuorten osalta ja parantamaan rangaistuksen vaikuttavuutta.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa. Sen mukaan hallitus kehittää nuorisorangaistussäätelyä siten, että teon vakavuus korostuu nykyistä paremmin, esimerkiksi tuomalla sen piiriin yhdyskuntapalvelun elementtejä ja lisäämällä sen käyttöä.

Sisäministeriö pitää nuorisorangaistuksen uudistamista ja siihen liittyviä ehdotuksia kannatettavina. Sisäministeriön näkemyksen mukaan hallituksen esitys on hyvin valmisteltu ja ehdotukset perusteltuja. Ehdotetut muutokset vastaavat käytännössä tunnistettuihin ongelmiin ja niiden avulla voidaan vaikuttaa asetettuihin tavoitteisiin. Painotus kuntoutukseen ja koulutukseen sekä valvonnan intensiteettiin tukee uusintarikollisuuden vähentämistä.

Sisäministeriö on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun ensin työryhmätyössä ja myöhemmin lausumalla lausuntokierroksen aikana. Sisäisen turvallisuuden ja poliisin toimialaa koskevat näkemykset on otettu valmistelun aikana huomioon siten, kun on ollut mahdollista nykyisessä seuraamus- ja palvelujärjestelmässämme.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Nuorisorangaistus on tarkoitettu intensiiviseksi seuraamusjärjestelmän interventioksi alle 18-vuotiaana rikoksia tekeväälle kohderyhmälle. Esityksen mukaan nuorisorangaistus tulisi jatkossa nykyistä laajemmin käytettäväksi seuraamusvaihtoehdoksi. Sen enimmäiskesto pidennettäisiin kahteen vuoteen ja käyttöedellytyksiä selkeytettäisiin. Lakimuutosten myötä sen käyttöä lisättäisiin, mikä vaikuttaisi todennäköisesti erityisesti ensimmäistä kertaa rikokseen syyllistyneiden kohdalla ja niissä tapauksissa, joissa yhdestä tai useammasta rikoksesta on nykyisin odotettavissa melko pitkä, yksi—kaksi vuotta ehdollista vankeutta. Vaikka ehdollinen vankeus on seuraamusjärjestelmässä suhteellisen vakava yhteiskunnan moite, nuoret itse eivät sitä sellaisena pidä.

Uudella nuorisorangaistuksella ei ole tarkoitus muuttaa ehdottoman vankeuden tuomitsemisen kynnystä, vaan kohdistaa enemmän ja pidempikestoista intensiivistä kontrollia ja kohdennettua tukea suuressa uusimisriskissä oleviin nuoriin velvoittavasti. Juuri tämä kohderyhmä eli pitkään ehdolliseen vankeuteen tuomittu nuori tarvitsee nykyistä intensiivisempää ja pidempikestoista interventiota, jotta rikoskierre ei syvene ja nuori ei tekisi ehdottomaan vankeuteen johtavaa rikosta. Tutkimusten mukaan pidempikesteinen interventio on vaikuttavampaa kuin lyhytaikaisemmat interventiot.

Uusimisriskin vähentämiseksi on välttämätöntä, että nuorisorangaistukseen integroidaan rikollisuuden riskitekijöitä vähentäviä palveluita ehdotetulla tavalla. Rangaistuksen kuntouttavat osat sisältävät opintoja, työelämään perehtymistä ja päihde- ja riippuvuushoitoa, jotka tutkimusten mukaan voivat vähentää uusimisriskiä. Nuorisorangaistuksen loppupuolella, kun uusimisriski madaltuu, nuorisorangaistukseen liittyvien valvontatapaamisten intensiivisyyttä voidaan vähentää.

Suomessa alaikäisten rikoskäyttäytymiseen puututaan rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän (ml. rikosprosessi) ja lastensuojelun keinoin. Järjestelmät toimivat rinnakkain ja ne ovat toisistaan riippumattomia. Hallituksen esityksessä ei poiketa perustellusta syystä tästä palveluiden erillisyydestä yhteensovittamisesta huolimatta. Seuraamusjärjestelmään kuuluvat toimenpiteet (esim. valvontatapaamiset) on tärkeää toteuttaa rikosvastuun toteuttamiseksi siitä huolimatta, että lapsi on myös lastensuojelun toimenpiteiden piirissä. Lastensuojeluun liittyvät toimet eikä lastensuojelun sijoitus ole rangaistus rikollisesta teosta tai rikoksesta.

Uuden nuorisorangaistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta on olennaista, että Rikosseuraamuslaitoksella on aidot edellytykset panna täytäntöön uudenlaista nuorisorangaistusta. Se edellyttää riittävää resursointia, ammatillista osaamista

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

uuden tehtävän hoitamiseksi ja hyvinvointialueiden toimivia nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluita. Niin ikään on tärkeää, että nuorisorangaistusten velvollisuuksia rikottaessa varmistetaan sellaiset viranomaiskäytännöt, että valvontaehtojen rikkomisiin puututaan mahdollisimman nopeasti. Se on korostuneen tärkeää erityisesti nuorten osalta.

Poliisiylitarkastaja Heidi Kankainen